

У сумісних посівах для бобових трав важливі висока життєздатність, якнайдовше утримуватися у травостой і забезпечувати високу продуктивність, а для злакових – сприяти формуванню міцної дернини, збалансованості корму та не пригнічувати бобові трави.

Як відзначають вчені з галузі луківництва А.О. Бабич, К.П. Ковтун, О.В. Дедов, на схилових землях травосумішки із пажитницею багаторічною у складі виявилися менш продуктивними, ніж із гречицею збірною та кострицею східною. При цьому найурожайнішими щодо сухої маси виявилися 3-4-компонентні травосумішки. Уведення до цих сумішок костриці східної також сприяло зростанню врожаю сухої маси.

У дослідженнях А.Г. Дзюбайла та інших науковців найпродуктивнішими бобовими травами в умовах Передкарпаття стали конюшина лучна і лядвенець рогатий, які перевищили конюшину гібридну й люцерну посівну за врожайністю та поживністю. Серед бобово-злакових травосумішок найурожайнішими виявився фітоценоз, в якому до складу входили конюшина лучна та тимофіївка лучна.

Отже, серед комплексу заходів, спрямованих на зростання продуктивності багаторічних агрофітоценозів, варто вказати ефективне використання наявного генетичного потенціалу бобових і злакових трав.

УДК 633.111.5

Дутова Г. А., кандидат с.-г. наук, науковий співробітник

Смутьська І. В., завідувач сектору

Український інститут експертизи сортів рослин

e-mail: 2021dutova@gmail.com

ПШЕНИЦЯ СПЕЛЬТА ОЗИМА (*TRITICUM SPELTA* L.)

Пшениця спельта використовується для виробництва зерна високої якості та в органічному землеробстві. Крім цього, використовують для створення сортів пшениці м'якої з високою продуктивністю. Пшениця спельта має низку переваг порівняно з пшеницею м'якою. У зерні може синтезуватися високий вміст білка, високий вміст клейковини, рослини мають вищу стійкість до хвороб і шкідників, а також до інших чинників навколишнього природного середовища. Тому дослідження визначення впливу факторів вирощування на господарсько-цінні характеристики нових сортів пшениці спельти озимої є актуальними.

Комплексне вивчення та оцінювання сортів пшениці спельти озимої (*Triticum spelta* L.) за основними господарсько-цінними показниками, що проходили кваліфікаційну експертизу на придатність сорту до поширення в Україні в 2021–2022 рр.

Щороку науково-технічну кваліфікаційну експертизу на придатність сорту до поширення (далі – ПСП) проходять сорти пшениці спельти озимої вітчизняної та іноземної селекції. Український інститут експертизи сортів рослин (далі – УІЕСР) здійснює польові та лабораторні дослідження на ПСП пшениці спельти озимої на базі сімнадцяти філій УІЕСР (у зоні Степу – 4, Лісостепу – 6, у зоні Полісся – 6 філій) за Методиками ПСП, відповідно яких проводиться спостереження за визначеними для ботанічного таксону показниками.

У 2022 році спостерігалась відмінності між урожайністю сортів як між зонами, філіями так і між сортами, які проходили польову науково-технічну кваліфікаційну експертизу на ПСП. Середня урожайність пшениці спельти озимої для зони Степу складає 4,11 т/га, Лісостепу – 5,87 т/га, Полісся – 5,74 т/га. Мінімальна урожайність сортів пшениці спельти озимої на ПСП в розрізі ґрунтово-кліматичних зон – 1,03 т/га у зоні Степу, максимальна урожайність – 8,07 т/га у зоні Лісостепу.

За результатами польових і лабораторних досліджень кваліфікаційної експертизи на ПСП підготовлено позитивний експертний висновок за заявкою на сорт 'Мв Мартонголд'. Урожайність у зонах Степу, Лісостепу, Полісся складає 4,05 т/га, 5,78 т/га та 5,64 т/га відповідно. Вміст білка для зони Степу складає 16,8%, Лісостепу – 15,7%, Полісся – 15,8%. За якісними показниками сорт у зонах Степу, Лісостепу та Полісся – філер. Сорт рекомендовано для вирощування у всіх ґрунтово-кліматичних зонах України.

У результаті досліджень визначено показники продуктивності та якості сортів пшениці спельти озимої в разі вирощування їх у різних ґрунтово-кліматичних зонах України. Для отримання високого врожаю необхідно підбирати сорти, враховуючи істотний вплив умов ґрунтово-кліматичної зони вирощування на показники продуктивності.